

képei jelennek meg verseiben, hanem a tél, a végtelen fehérség, vagy a koratavaszi olvadás. Ebben a tájban van otthon, itt álmodja gyermekkori álmait és lázálmait, a karácsonyi hóhullást, az erdő „ében-fehérségét”. Emberi kapcsolatainak elemzésében is a természethez fordul, a természetleírások hosszú metaforáivá lesznek az emberek tetteinek.

A kötet egyik legsikerültebb verse az Anyám sírja fölé. Itt sikerült valóban verssé ötvöznie érzelmeinek túlcordulását és tudatos gyökerkeresését. Impresszionisztikus látása mögött feszültség húzódik, amit szemérmesen old föl a természet örökkévalóságának és egyben tűnékenységének leheletszerűen könnyed ábrázolásával.

Második kötete, a Csillagcsapás (Hviezdy úder) 1975-ben jelent meg a Smena Könyvkiadónál, a fiatal alkotók műveit bemutató Mladá tvorba sorozatban. Határozott téma- és hangulatváltás jellemzi a verseket. Az első kötet naiv, szinte misztikus természetimádata eltűnt, a költő a tudatos világgépformálás felé törekszik. Emberi kapcsolatainak bonyolultabbá, differenciáltabbá válása a társadalmi környezet motívumainak erősödésével jár együtt. Kérdéseit, vívódásait is igyekszik tágabb összefüggésekben szemlélni. A kamasz költőből — aki az első kötetből rácsodálkozott a világra — tudatos, a világ dolgaira, kihívásaira, kérdéseire választ kereső fiatal költő lett. Ugyanakkor a rendkívül gazdag gyermekkori élményanyag „kiírása”, feldolgozása után az új környezetben más szemlélettel begyűjtött élmények verssé formálása magán viseli az átmenet minden hiányosságát, fogyatékoságát. Míg első kötetének versei egységes, hangulati élményekből épülő világgépről tanúskodtak, második kötete az átalakulás, a felnöves emberi és költői kínjait mutatja. Vállalja a világ, az ember, a társadalom gondjait, verset ír Pablo Nerudához, Wladyslaw D. fiatal lengyel költőhöz, Janko Kráľhoz, a szlovák líra XIX. századi klasszikusához, de ezek a versek kevésbé lendületesek, kevésbé egységesek, kevésbé tud bennük világot teremteni.

Ján Švantner tehetségét mindkét kötete bizonyítja, s a szlovák kritikusok véleménye szerint már eddig is tudott újat hozni a szlovák költészetbe. Képzőművészetének sokszínű gazdagsága, verseinek hangulati telítettsége teszi érdekessé arra, hogy bemutassuk a magyar olvasónak. A verseket első kötetéből válogattuk.

BÁBA IVÁN

JÁN ŠVANTNER

Reggeli pillanat

Milan Rúfusnak

*Tiszta, fehér reggelen
kinyitom még érintetlen szememet.
Ablak mögötti temetőkben,
a hóban krizantém nyílik,
fehér krizantémok...!
Tenyeremből, vad cinégék,
elszáll a mandarin-illat,
dalt dobbant a tél üvegébe.*

*(Folyók tükrében
mosom meg az arcom,*

szememtől válnak
színezüstité...)

Attetsző, isteni kéz
fejemre röppent, észrevétlen,
matat világtalan pelyhek bokrában...
Talán a szél volt az,
talán a kék ezüstfenyő,
talán messzi hullámok mormolása...

Tiszta, gyolcs-színű reggel.
Fölnyitom még érintetlen szememet.
Csipegetnek morzsát az ablak mögött
a boldog cinegék.

Karácsonyi ének

Hó hull a hegyi vízre...
Ragyog az éj, s a fenyvesekből, nesztelen,
forráshoz indul sok tündérléptű őzike.
Patáikról csillag száll a völgybe le.
Szélvész-lábúak madár-szive
s dalba iramló izma megremeg,
védekezik szelíden...
Meggönnnek majd, hó földi szemüket;
addig a tél dalát megálmodom neked:

Reggelre hó kristálya: csend ül,
árnyat altat cinege-fénnyel.
Simogatni kéz hogyha rezdül,
hajnal hasad, hólepte sebhely.

Szikrázik a csöndes fagy darazsa,
apró karkötőt kék asszonyokra igéz,
és örvénylő gyönyörben fordul a
csillag, és arcukra úszik, csordul a méz,

a vadsötét, — az éjben ezüst pillanat,
mikor a tajtékzó hangot megbúvóli.
Kedveseim, fehér kis napfél már a nap,
meghitt fény dúdol a délben, karácsonyi.

Pogány dal

*Tölgyerdőben pára leng,
forró nyelvével az anyafarkas
is meg-megnyalintja az isteni helyet, csöndesen.
Pára leng... Akárha
csöpp legénykék, sítalpakon.*

*(Tölgyerdő, a könnyeid
mintha feltörték volna dermedt homlokodat;
— letérdelni volna jó...)*

*Mintha láza lenne, issza a havat
az agyag. (Beteg gyereknek,
szemünkre az új kenyeret
anyánk így rakta volt.)
S közben ős hittel, hatalmasan
ettől a csóktól
tajtékzik az égbolt.
Esik. Nyomokban szél sárgállik,
tehéncsorda lábnyomában;
— letérdelni volna jó, és inni.
Csordogálnak sárga erek
parasztházak udvarába.
Csúszom, mintha pásztorsípon,
csuszamos kerítések oldalában.
Kukacot keresett a tojónak a hím,
s már nem is sejtem, mostan
merre rikkant, az a madár hol van.*

Anyám sírja fölött

A januári hóhullást szeretem...

*Nékem ki mond el téged, gyermekkorom?
Nyúlok vándorként
karácsony keresztje után
a mély temetőkbe,
háromkirályok napján.
Lobban a gyertyák árnya
hűséges szóval
a sírok esti ezüstjéhez...
Holtak koponyacsontjából
mintha kinőnének
lángoló kereszték,
érintenék sötét,*

*halálos tűzzel arcomat,
mikor hajlik
anyám sirja fölé alázatában!*

*— Eljöttem, anyácska, hogy lássam...
... könnyű-e az álmod?*

*És nő a sötét. Lángoló keresztetekbe
a konok szél belekapdos!*

*Mintha temető mélyére
hullanék.*

*— Szép vagy, anyácska, ugyanolyan szép...!
Miféle fény
hatol át a hó fehér ébenén?
Valami régi kép árasztja el tekintetem.
Szíved lüktet, a vörös rubin,
az a hodrusi szikla, a megalázhatatlan!*

Már szó sem, már csöpp sem!

*A januári hóhullást szeretem.
De még inkább a márciusi havat,
amint — akárha csöndes,
fehér, kedves,
a hajnalban messzetűnt arcán —,
a szél párás orcáján
elillan láthatatlanul,
és integet utána a tavalyi fű,
anyám keszkenője.*

ZIRKULI PÉTER fordításai

SZOVJETUNIÓ

A Sztrugackij fivérek prózájáról

*„Tanuljunk meg hát jól gondolkodni —
ez az erkölcs alapelve”.*

Pascal

Tanuljunk meg hát jól gondolkodni — az idézetet Arkagyij és Borisz Sztrugackij, a 60-as, 70-es évek szovjet irodalmának híres szerzőpárosa választotta magának jelmondatul.

A Sztrugackij fivérek regényei, melyek közül többet magyarra is lefordítottak, köztük az érdeklődésre számot tartható *Nehéz Istennek lenni* és *A hétfő szombaton*